

Jakub DUCHÁČ. *Sociálně-etické aspekty Ježíšova Kázání na hoře. Diplomová práce.* Praha: UK HTF, 2011, 83 s.

1. Téma, metoda a obsah

Předložená diplomová práce vychází z oboru biblistiky a ústí do mezioborových prakticko-teologických a spirituálních závěrů.

V úvodu student zmiňuje osobní výběr tématu a duchovní inspiraci textem, záměr jednotlivých kapitol i metodu. Tu student shrnuje jako exegetickou analýzu originálního textu, komparaci s biblickými texty v českém překladu a doplnění o výkladové komentáře a prakticko-teologické závěry (s. 10).

Student v první kapitole reflektuje širší kontext Kázání na hoře, všímá si „místa a doby“, „pramenů evangelia“, „jazyka“, „autora“ a „umístění Kázání“ (s. 12-17). Zamýšlí se nad „dělením“, „autenticitou výroků“, „posluchačů“ (s. 18-20). Je zde krátký exkurz k Lukášovu Kázání na rovině (s. 21-22).

Druhá kapitola obsahuje textovou analýzu Kázání na hoře podle předem vymezených částí. První část tvoří Mt 5,1-5,20 a zahrnuje reflexi „blahoslavenství“, „výroků o soli a světle“, „dovršení Zákona a Proroků“ a krátké eticko-sociální shrnutí (s. 23-36). Druhá část tvoří text Mt 5,21-48 a předkládá výklad textů „o zabítí“, „o cizoložství“, „o rozluce“, „o přísaze“, „o odplatě“ a „lásce k nepřátelům“, výkladová část končí eticko-sociálním zhodnocením. Třetí část reflektuje text Mt 6,1-6,18 a jeho části „prokazování dobrodiní“, „modlitbu Páně“, problematiku půstu, etické a sociální zhodnocení těchto textů (s. 37-67). Čtvrtá část Kázání na hoře reflektuje text Mt 6,19-7,29 „o zabezpečení života“, „posuzování druhých“, „vyslyšení proseb“ (s. 68-71). Následuje krátké shrnutí výroků „o dvou cestách“, „o stromu a ovoci“, „o pravém učedníku“ a „dvou stavitelích“. Tato část končí eticko-sociálním zhodnocením a duchovním zamyšlením (s. 72-75).

Třetí kapitola obsahuje reflexi „praktických důsledků“ exegetovaného textu, přičemž jsou krátce shrnuty některé přístupy k výkladu (Bultmann, Bornkamm, Blank, Schweitzer, Bonhoeffer aj.) a studentův osobní výkladový důraz na následování i naplnění praktického imperativu. V závěru student shrnul přínos jednotlivých kapitol (s. 79-80).

Práci považují za přínosnou zejména v tom, že si student všímá praktických dosahů pro dnešního čtenáře. Zajímavě je též pojata duchovní osobní zamyšlení (s. 11, 51, 65, 75, s. 80 aj.), které podtrhuje spiritualitu textu, jeho osobní závaznost pro každého věřícího včetně teologa. Důrazem na vnitřní inspiraci textu mělo být poukázáno na to, že i tento známý úsek Matoušova evangelia promlouvá a není pouhým indikativem blahoslavenství a imperativem přikázání. I pro biblistu je vnitřně závazný, což tvoří podstatu hermeneutického přístupu.

2. Formální úprava práce

Celkový rozsah práce je 83 stran, bylo použito celkem 28 publikací, z toho 2 cizojazyčné). Práce obsahuje kromě anglického shrnutí všechny části diplomové práce, poznámky a odkazy na citovanou literaturu jsou řazeny průběžně. Práce je přehledně členěna, překlady obsahuje v povolené míře. Po formální stránce text odpovídá normě.

3. Připomínky

1) Spirituální záměr, který původně nebyl zamýšlen, se stal dobrým obohacením práce, nicméně potlačil metodiku na úkor biblistiky i prakticko-teologického dotazení sociálně-etických aspektů Ježíšova Kázání na hoře. Student mohl pojednat méně látky podrobněji (výběrem textů nebo sociálně-etických aspektů) a tím důsledněji exegetovat, explikovat i aktualizovat text podle vytčeného tématu. Tím by se vyhnul zacházení do detailů i částí textů Kázání na hoře, která mají primárně jiný akcent.

2) Studentovi se primárně stal komunikačním partnerem dnešní posluchač, kterým byl i student sám (viz jednotlivá osobní zamyšlení). Význam pro tehdejšího člověka je sice v textu na některých místech obsažen, mohl být však více rozveden a pojednán kompaktněji. Student správně zdůraznil, že je Kázání na hoře určeno nejen posluchačům, ale i celému Izraeli (s. 20), co to ale znamenalo pro zvolené téma?

3) Co se týče sociálně-etického zhodnocení textu Kázání na hoře, student dobře rozpoznal význam následování i jeho autenticity (s. 36), také si všiml důležitosti pojmu spravedlnost a dokonalost – její explikaci objevil např. i u Ratzingera (s. 46). Právě otázka nové spravedlnosti, kterou mají i Ježíšovi následovníci praktikovat souvisí s novou etikou smýšlení (Gesinnungsethik), která je i v pozadí Ratzingerova citátu, kterou však student nerozvádí. Student vidí etický apel v konkrétních situacích a praktických činnostech, které požadují určitou životní radikalitu (s. 46-47). Svá tvrzení však mohl podložit literaturou. O radikálním étosu v Kázání na hoře hovoří např. Theissen a důsledném imperativu praxe např. Honecker.

Za zdařilé lze považovat pojednání o čistotě srdce, jakožto základu pro etické i sociální aspekty. Čistota srdce souvisí s následováním i se stavem člověka před pádem (Bonhoeffer) i s jeho snahou připodobnění se k Hospodinu i tím, že se člověk existenciálně poznává a odhaluje sebe sama (Pospíšil). Jsou to zajímavé explikace, které se opírají o druhou část zaslíbení Kázání na hoře - „neboť oni uzří Boha“ (Mt 5,8c), jehož hluboký význam student dokládá starozákonními texty (s. 29-32). Také otázka prokazování dobrodiní (s. 49-50) přímo souvisí se sociální oblastí, jak student poznamenává (s. 49).

Výtkou v pojetí sociálně-etických aspektů je, že student mohl více exegetovat stěžejní místa a sociálně-etická zhodnocení jednotlivých částí mohl více rozvést a své závěry důsledněji opřít o literaturu (s. 36, 46-47). Také otázka spravedlnosti vybízela k dotážení výkladu „hladovění a žíznění po spravedlnosti (Mt 5,6)“ (s. 28), jakož i hlubší exegezi „pronásledování pro spravedlnost“ - komparaci 8. a 9. blahoslavenství, centralizování modlitby jako ústřední spirituální zkušenosti při konkrétním jednání (s. 50n) a důslednější zhodnocení zlatého pravidla Mt 7,12 (s. 70), které je právě pro pojetí sociálně-etických důsledků a jejich prakticko-teologických závěrů důležité.

Otázky k obsahu:

- 1) Proč si student pro komparaci textů zvolil české překlady (ČEP, Bibli Kralickou, Překlad pro 21. století)?
- 2) Student píše k obsahu Kázání na hoře: „nejvhodnější se mi zdá dělení na čtyři části“ (s. 18). Proč dělí text Kázání na hoře daným způsobem?
- 3) Které texty Kázání na hoře se podle studenta nejvíce vztahují k sociálně-etickým aspektům? O jaké aspekty se jedná?

4. Celkové hodnocení

Práce je přínosná v tom, že se snaží poukázat na Kázání na hoře jako na text vyzývající k určité aktivitě a jednoznačnosti v praktické rovině, a přináší konkrétní výzvy současnému čtenáři. Práci doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k metodickým a obsahovým nedostatkům navrhuji **slabší velmi dobře (2-)** pod podmínkou, že student k obhajobě přinese anglické shrnutí.

V Praze dne 29. července 2011

posudek vyhotovila:

ThDr. PhDr. Noemi Bravená, Th.D.